

SPIS RZECZY

Spis ilustracji	11
-----------------------	----

CZĘŚĆ I

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Społeczeństwo pierwotne w Azji Środkowej	
1. Paleolit. Powstanie wspólnoty rodowej	17
Zabytki wczesnego paleolitu. Zabytki środkowego paleolitu. Zabytki górnego paleolitu. Społeczeństwo paleolityczne.	
2. Mezolit i neolit	21
Mezolityczne zabytki. Zabytki kultury materialnej neolitu. Najstarsze rysunki naskalne.	
3. Epoka brązu	26
Przejście do patriarchatu. Siły wytwórcze. Obszary historyczne i kulturowe Azji Środkowej. Ustrój społeczny.	
4. Skład etniczny ludności Azji Środkowej w epoce brązu. Problem Ariów	33
Społeczność indoirañska. Ariowie. Migracja plemion indo-aryjskich. Archeologiczne stanowiska Azji Środkowej	
Przypisy	50

ROZDZIAŁ DRUGI

Wschodnioirańskie plemiona Azji Środkowej w zaraniu społeczeństwa wczesnoklasowego (od IX do połowy VI w. p.n.e.)	
1. Archeologia wczesnej epoki żelaza	54
Metalurgia żelaza. Osadnictwo.	
2. Społeczeństwo Azji Środkowej we wczesnym okresie epoki żelaza	56
Awesta jako źródło historyczne. Społeczeństwo środkowoazjatyckie w świetle Awesty. Zagadnienie najstarszych organizmów państwowych. Zaratustraizm.	
Przypisy	74

CZĘŚĆ II

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Azja Środkowa częścią składową państwa Achemenidów	
1. Historia polityczna Azji Środkowej. Wiek VI i początek V p.n.e.	79
Powstanie państwa Achemenidów. Podboje Cyrusa II w Azji Środkowej. Cyrus i Tomyris. Klęska wojsk achemenidzkich. Antyachemenidzkie powstanie za panowania Dariusza I.	

2. Społeczeństwo środkowoazjatyckie w V–IV w. p.n.e.	85
Azja Środkowa pod panowaniem Achemenidów. Ustrój społeczno-ekonomiczny, kultura i religia w Sogdianie, Chorezmie i Baktrii w VI–IV w. p.n.e.	
3. Azja Środkowa i Iran w okresie achemenidzkim	92
Przypisy	98

ROZDZIAŁ DRUGI

Narody Azji Środkowej w walce z najazdem grecko-macedońskim	
1. Wyprawa Aleksandra Macedońskiego na Wschód	100
Hegemonia Macedonii. Klęska państwa achemenidzkiego. Walka na przedpolach Azji Środkowej.	
2. Walka narodów środkowoazjatyckich przeciwko wojskom grecko-macedońskim	103
Potencjał wojenny i sztuka wojenna narodów Azji Środkowej. Działania wojenne w środkowoazjatyckim Międzyrzeczu. Powstanie w 329–327 r. p.n.e. Rozpad imperium Aleksandra Macedońskiego i wyniki macedońskich podbojów.	
Przypisy	112

ROZDZIAŁ TRZECI

Greko-Baktria i Partia w III–II wieku p.n.e.	
1. Azja Środkowa pod panowaniem Seleucydów	113
2. Państwo grecko-baktryjskie i partyjskie	115
Powstanie i wczesna historia Partii i Greko-Baktrii. Walka z ekspansją Seleucydów. Rozkwit królestwa grecko-baktryjskiego.	
3. Ustrój wewnętrzny, życie gospodarcze i kultura Azji Środkowej w III–II w. p.n.e.	124
Królestwo grecko-baktryjskie. Królestwo partyjskie. Inne tereny Azji Środkowej.	
Przypisy	138

ROZDZIAŁ CZWARTY

Panowanie Kuszanów	
1. Partia, Greko-Baktria a koczownicy. Wczesna historia Jüeczy	141
Koczownicy a Partia. Problem pochodzenia Jüeczy. Szturm na Greko-Baktrię.	
2. Azja Środkowa w II–I w. p.n.e.	147
Baktria i Sogdiana. Starofergańskie państwo Tawan. Tereny i ludy północne. Partia. Zwycięstwo Partii w walce z Rzymem.	
3. Królestwo Kuszanów	154
Początki królestwa Kuszanów. Problem chronologii. Zdobytcie terytorialne. Reforma monetarna Kadfizesa II. Kaniszka i rozkwit królestwa Kuszanów. Upadek królestwa kuszańskiego. Kuszanie i Sasanidzi.	
4. Miasta i osiedla Azji Środkowej w okresie kuszańskim	167
Północna Baktria. Sogdiana, Fergana, Czacz, Chorezm.	
5. Ekonomia Azji Środkowej w czasach kuszańskich	169
Rolnictwo. Nawadnianie. Budownictwo i rzemiosło. Handel wewnętrzny i zagraniczny.	
6. Kultura i religia kuszańskiej Azji Środkowej	175
Zabytki piśmiennictwa. Wierzenia religijne. Sztuka.	
Przypisy	183

ROZDZIAŁ PIĄTY

Ustrój społeczno-ekonomiczny starożytnej Azji Środkowej	
1. Historiografia problemu formacji społeczno-ekonomicznej opartej na niewolnictwie . .	188
2. Poglądy współczesne o ustroju społeczno-ekonomicznym starożytnej Azji Środkowej .	194

Rozwarstwienie społeczne i majątkowe. Struktura społeczeństwa środkowoazjatyckiego w końcu I tysiąclecia p.n.e. i na początku I tysiąclecia n.e.

Przypisy 201

CZĘŚĆ III

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Plemiona i narodowości Azji Centralnej w IV–VI w.

1. Historia polityczna 205

Królestwo sasanidzkie. Kidaryci. Chionici. Heftalici.

2. Problemy historii etnicznej. Walka klasowa 214

Problem pochodzenia Chionitów i Heftalitów. Społeczeństwo heftalickie. Ruch Mazdaka.

Przypisy 225

ROZDZIAŁ DRUGI

Narody Azji Centralnej od VI do początków VIII w.

1. Główne wydarzenia historii politycznej. Walka klasowa. 229

Kaganat turecki i rozszerzenie się jego władzy na Azję Środkową. Turcy i Heftalici. Konflikt turecko-sasanidzki. Problemy gospodarcze i polityka. Stosunki kaganatu tureckiego z miejscowymi władcami. Synteza turecko-środkowoazjatycka. Ruch Abruja.

2. Tocharystan od VI do początków VIII w. 239

Zaczerpnięte ze źródeł informacje o Tocharystanie w okresie od VI do początku VIII w. Historia polityczna. Nawadnianie. Gospodarka wiejska. Rzemiosło i handel. Budownictwo. Architektura. Malarstwo. Rzeźba, snycerstwo i inne rodzaje sztuki. Religia.

3. Sogdiana w VI–VII w. 259

Charakterystyka ogólna. Süan-cang i Hoj Cza o Sogdianie. Historia polityczna. Irygacja. Gospodarka rolna. Rzemiosło i handel. Kolonizacyjna działalność Sogdyjczyków. Odkrycie zamku na górze Mug i wykopaliska w starożytnym Pendżykencie. Samarkanda, Warachsza i inne osiedla miejskie. Budownictwo. Malarstwo. Rzeźba. Muzyka i taniec. Sogdyjskie piśmiennictwo i literatura. Wierzenia.

4. Inne obszary Azji Środkowej. 297

Ustruszana. Fergana.

5. Ustrój społeczno-ekonomiczny. Powstawanie stosunków feudalnych 303

Przypisy 307

CZĘŚĆ IV

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Narody Azji Centralnej w Kalifacie Arabskim

1. Upadek państwa Sasanidów 319

Arabia w przededniu islamu. Powstanie islamu. Klęska państwa Sasanidów.

2. Zdobyte przez Arabów Mawarannahr (okres pierwszy) 323

Rozdrobnienie polityczne Mawarannahr w połowie VII w. Oddziały arabskie na granicy Azji Środkowej. Pierwsze wypadki na Mawarannahr. Walka mieszkańców Sogdiany, Tocharystanu i innych narodów Azji Centralnej przeciwko agresorom. Obrona Samarkandy. Koalicja Sogdiany, Czachu, Fergany i Turków.

3. Zajęcie Mawarannahru przez Arabów (okres drugi)	334
Sytuacja narodów Azji Centralnej. Walka Sogdyjczyków, Fergańczyków i Turków w latach 720–722. Chuttalian w walce z zaborcą. Skutki włączenia części Azji Środkowej do kalifatu.	
4. Rola narodów Azji Centralnej w walce między Omajjadami i Abbasydami	341
Ugrupowania opozycyjne w kalifacie. Ruch Abu Muslima. Powstanie Sumbada Maga i ruch Mukanny.	
Przypisy	349

ROZDZIAŁ DRUGI

Państwa Tahirydów, Saffarydów i Samanidów (IX–X w.)	
1. Historia polityczna IX–X wieku	352
Umocnienie pozycji lokalnej arystokracji feudalnej. Tahirydzi (821–873). Saffarydzi (873–903). Powstanie państwa Samanidów. Ustrój państwowy i organizacja aparatu zarządzania. Feudalne własnie domowe i osłabienie państwa Samanidów. Podboje Karachanidów.	
2. Gospodarka, kultura materialna, stosunki społeczno-ekonomiczne	367
Gospodarka wiejska. Górnictwo i metalurgia. Produkcja szkła i ceramika. Inne wyroby rzemiosła. Budownictwo i architektura. Handel i obrót pieniężny. Buchar – stolica państwa samanidzkiego. Instytucja feudalnych nadań i warunkowa własność ziemiska. Renta feudalna, sytuacja chłopstwa i ruchy ludowe. Zakończenie procesu powstania narodu tadżyckiego.	
3. Nauka i literatura w IX–X w.	396
Pierwsze utwory pisane w języku tadżyckim (dari, farsi dari). Rozwój literatury pięknej. Nauka.	
Przypisy	406

ROZDZIAŁ TRZECI

Naród tadżycki w XI wieku i w początkach w. XIII. Państwa Gaznawidów, Karachanidów, Ghurydów i Chorezmszahów	
1. Historia polityczna	410
Bezskuteczna walka Abu Ibrahima Muntasira o odbudowę władzy Samanidów. Tadżycy w państwie Gaznawidów. Seldżuci i rozpad państwa Gaznawidów. Państwo Ghurydów. Seldżukidzi a Nizam al-Mulk. Ruch izmailitów. Karachanidzi. Karachanidzi i Karakitanie. Chorezm i państwo Seldżukidów. Powstanie Sandżara. Podbój państwa Karachanidów przez Muhammada Chorezmszaha.	
2. Gospodarka i stosunki społeczno-ekonomiczne	436
Ikta i warunkowe posiadania gruntów w XI–XII w. Własność ziemiska a dehkani. Miasta Azji Środkowej w XI–XII w. Rzemiosło w XI–XII w. Obrót pieniężny.	
3. Kultura w w. XI i w początkach XIII w.	447
Budownictwo, architektura, rzemiosło użytkowe. Literatura i nauka w XI i na początku XIII w. Rozpowszechnienie sufizmu i jego wpływ na literaturę tadżycko-perską.	
Przypisy	466

ROZDZIAŁ CZWARTY

Naród tadżycki w państwie Czyngisydów	
1. Inwazja mongolska. Gospodarka Azji Środkowej za panowania Mongołów	470
Inwazja hord Czyngis-chana na Azję Środkową. Heroiczna obrona Chodżentu. Timur-Malik. Dalsze podboje Czyngis-chana w Azji Środkowej. Życie gospodarcze po mongolskiej inwazji. Powstanie Mahmuda Tarabiego. Polityka wewnętrzna Möngke-	

chana i kupca-władcy Masud bega. Reforma pieniężna Masud bega. Częściowa odbudowa życia miejskiego i handlu. Azja Środkowa w pierwszej połowie XIV w.	
2. Stosunki społeczno-ekonomiczne w Azji Środkowej pod panowaniem Mongołów	488
Kategorie własności ziemskiej. Sojurgal. Kategorie chłopów. Problem pańszczyzny. Niewolnictwo. Sytuacja rzemieślników.	
3. Kultura narodów Azji Środkowej pod panowaniem Mongołów	493
Architektura. Rzemiosło użytkowe. Sztuka. Literatura i nauka w w. XIII do połowy w. XIV.	
Przypisy	498

ROZDZIAŁ PIĄTY

Naród tadżycki w państwie Timura i Timurydów	
1. Historia polityczna. Ruchy ludowe	500
Timur i jego pierwsze próby zdobycia władzy. Ruch sarbedarów. Zdobywanie władzy w Mawarannahrze przez Timura i jego dalsze podboje. Walka dynastyczna wśród Timurydów. Rządy Ulug bega. Zabójstwo Ulug bega. Waśnie feudalne.	
2. Gospodarka. Stosunki społeczno-ekonomiczne	513
Ogólny stan gospodarki, eksploatacja chłopstwa. Kategorie feudalnej własności ziemskiej. Sojurgal w XV w. Handel. Miasto i rzemiosło.	
3. Kultura	524
Budownictwo i architektura. Malarstwo monumentalne i miniatura. Nauka i literatura w drugiej połowie XIV i XV w.	
Przypisy	536

CZĘŚĆ V

ROZDZIAŁ PIERWSZY

Naród tadżycki w państwie Szejbaniidów (XVI w.)	
1. Historia polityczna	541
Upadek państwa Timurydów. Polityka wewnętrzna Szejbani-chana. Walka między Szejbaniidami i Baburem. Azja Centralna w pierwszej połowie XVI w. Feudalne wojny domowe. Abdallah II i zjednoczenie dzielnic.	
2. Stosunki społeczno-ekonomiczne	553
Własność ziemska i użytkowanie gruntów. Rzemiosło, handel wewnętrzny i obrót pieniężny. Handel zagraniczny, stosunki dyplomatyczne.	
3. Problem genezy etnicznej narodu uzbeckiego.	563
4. Kultura materialna i duchowa	571
Budownictwo i architektura. Tadżycka literatura piękna i historyczna w. XVI.	
Przypisy	578

ROZDZIAŁ DRUGI

Naród tadżycki w państwie Dżanidów (w. XVII-pierwsza połowa XVIII)	
1. Historia polityczna	581
Feudalne wojny domowe w XVII w. Zwiększenie rozdrobnienia feudalnego. Polityka Ubajd Allah-chana.	
2. Stosunki społeczno-ekonomiczne	588
Stan gospodarki. Renta gruntowa. Podatki w miastach. Koncentracja własności ziemskiej w rękach feudalów. Ruchy ludowe. Rzemiosło, handel, obrót pieniężny.	

3. Kultura materialna i duchowa	596
Architektura i sztuka. Tadżycka literatura piękna i kroniki historyczne w w. XVII i na początku XVIII w.	
Przypisy	601
Charakterystyka źródeł	603
Monografie i artykuły tematyczne	608
Źródła	657
Spis skrótów	664
Indeks	669